

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพคนให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงานเพื่อสร้างเสริมผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้น มีวินัยในการทำงาน สามารถรองรับและเรียนรู้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนได้ง่าย ปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และพร้อมเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงาน ทำงานเป็น รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการจัดการ การวางแผนออกแบบการทำงาน สามารถนำเอาความรู้ เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ได้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ครู จำนวน 17 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 23 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว จำนวน 12 คน กรอบเนื้อหาใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สถานที่วิจัย คือ โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยนำเสนอสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ 2) การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ 3) กระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ 4) ผลที่

ได้จากการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ที่สอดคล้องกับบริบทและ ความต้องการของท้องถิ่น

## 1. ระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

### 1.1 ข้อมูลทั่วไป

ในการศึกษาระดับความต้องการในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นโดยใช้แบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทั่วไป ในการศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ จากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้

รายละเอียด	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ												
ชาย	11	47.83	8	47.06	19	82.61	2	33.33	11	91.67	51	62.96
หญิง	12	52.17	9	52.94	4	17.39	4	66.67	1	8.33	30	37.04
อายุ												
0-20	23	100	0	0	0	0	0	0	0	0	23	28.40
21-30	0	0	0	0	8	34.78	0	0	0	0	8	9.88
31-40	0	0	3	17.65	9	52.94	1	16.67	3	25.00	16	19.75
41-50	0	0	5	29.41	4	17.39	0	0	2	16.67	11	13.58
51-60	0	0	9	52.94	2	8.70	4	66.67	6	50.00	21	25.93
61 ปีขึ้นไป	0	0	0	0	0	0	1	16.67	1	8.33	2	2.47
ระดับการศึกษา												
ประถมศึกษา	23	100	0	0	19	82.61	4	66.67	5	41.67	51	62.69
มัธยมศึกษา	0	0	0	0	4	17.39	2	33.33	0	0	6	7.41

รายละเอียด	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8.33	1	1.23
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ปริญญาตรี	0	0	12	70.59	0	0	0	0	4	66.67	16	19.75
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0	5	29.41	0	0	0	0	2	33.33	7	8.64

จากตารางที่ 2 สรุปผลการสำรวจข้อมูลทั่วไปในการศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

#### สถานภาพ

##### 1. เพศ

กลุ่มที่ 1 เพศชาย จำนวน 11 คน เพศหญิง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 47.83 และ 52.17 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 เพศชาย จำนวน 8 คน เพศหญิง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 และ 52.94 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 เพศชาย จำนวน 19 คน เพศหญิง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 82.61 และ 17.39 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 4 เพศชาย จำนวน 11 คน เพศหญิง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 66.67 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 5 เพศชาย จำนวน 4 คน เพศหญิง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 และ 8.33 ตามลำดับ

สรุปผลโดยรวมทั้ง 5 กลุ่มปรากฏว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รองลงมาคือเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.94 และ 37.06 ตามลำดับ

##### 2. อายุ

กลุ่มที่ 1 อายุ อยู่ระหว่าง 0-20 ปี จำนวน 23 คน 21-30 ปี จำนวน 0 คน 31-40 ปี จำนวน 0 คน 41-50 ปี จำนวน 0 คน 51-60 ปี จำนวน 0 คน 60 ปีขึ้นไป จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 100, 0, 0, 0, 0 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 อายุ อยู่ระหว่าง 0-20 ปี จำนวน 0 คน 21-30 ปี จำนวน 0 คน 31-40 ปี จำนวน 3 คน 41-50 ปี จำนวน 5 คน 51-60 ปี จำนวน 9 คน 60 ปีขึ้นไป จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0, 0, 17.65, 29.41, 52.94 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 อายุ อยู่ระหว่าง 0-20 ปี จำนวน 0 คน 21-30 ปี จำนวน 8 คน 31-40 ปี จำนวน 9 คน 41-50 ปี จำนวน 4 คน 51-60 ปี จำนวน 2 คน 60 ปีขึ้นไป จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0, 34.78, 52.94, 17.37, 8.70 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 4 อายุ อยู่ระหว่าง 0-20 ปี จำนวน 0 คน 21-30 ปี จำนวน 0 คน 31-40 ปี จำนวน 1 คน 41-50 ปี จำนวน 0 คน 51-60 ปี จำนวน 4 คน 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0, 0, 16.67, 0, 66.67 และ 16.67 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 5 อายุ อยู่ระหว่าง 0-20 ปี จำนวน 0 คน 21-30 ปี จำนวน 0 คน 31-40 ปี จำนวน 3 คน 41-50 ปี จำนวน 2 คน 51-60 ปี จำนวน 6 คน 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0 0 25.00 16.67 50.00 และ 8.33 ตามลำดับ

สรุปผลโดยรวมทั้ง 5 กลุ่มปรากฏว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุ อยู่ระหว่าง 0-20 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 21-30 ปี และ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 28.40, 25.00, 19.75, 13.58, 9.88 และ 2.47 ตามลำดับ

### 3. ระดับการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มที่ 1 ระดับประถมศึกษา จำนวน 23 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 0 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 0 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 0 คน ปริญญาตรี จำนวน 0 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 100, 0, 0, 0, 0 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 ระดับประถมศึกษา จำนวน 0 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 0 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 0 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 0 คน ปริญญาตรี จำนวน 12 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0, 0, 0, 0, 70.59 และ 29.41 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 ระดับประถมศึกษา จำนวน 19 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 0 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 0 คน ปริญญาตรี จำนวน 0 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60, 17.39, 0, 0, 0 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 4 ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 0 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 0 คน ปริญญาตรี จำนวน 0 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67, 33.33, 0, 0, 0 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 5 ระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 0 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 0 คน

ปริญญาตรี จำนวน 4 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 41.46, 0, 8.33, 0, 66.67 และ 33.33 ตามลำดับ

สรุปผลโดยรวม ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 51 คน รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 16 คน ระดับสูงกว่าปริญญาตรี 7 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 62.69, 19.75, 8.64, 7.41, 1.21 และ 0 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในการศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ซึ่งได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตีพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.17 มีอายุอยู่ระหว่าง 0-20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.40 และมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.69

## 1.2 การได้มาซึ่งระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้

ได้มาโดยผู้วิจัย ได้นำแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้ ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตี แล้วนำแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้กลับมาวิเคราะห์ข้อมูลจากรายการในการสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้ จำนวน 10 รายการ อันประกอบด้วย 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น 2) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การจัดการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น 4) การเรียนรู้เรื่องการทำอาหารที่บ้านช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดสำนึกรักในท้องถิ่น 5) การเรียนรู้เรื่องการทำอาหารที่บ้านเป็นการสืบ

สถานวัฒนธรรมท้องถิ่น 6) ความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน  
7) การเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมากขึ้น  
8) กระบวนการทำงานที่ดีช่วยให้ผู้เรียนทำงานสำเร็จได้เร็วและงานที่ได้มีคุณภาพดี 9) การจัด  
กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมและพัฒนากระบวนการทำงานให้กับนักเรียน และ 10)  
การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดี  
ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังตาราง



ตารางที่ 3 แสดงการสรุปผลการศึกษาระดับความต้องกาในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

รายการ	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		สรุป				
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ			
1. การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น	4.26	0.75	มาก	4.05	0.89	มาก	3.95	0.87	มาก	3.66	0.65	มาก	3.66	0.80	มาก
2. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.08	0.92	มาก	4.00	0.70	มาก	4.17	0.77	มาก	4.33	0.81	มาก	4.16	0.83	มาก
3. การจัดการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น	4.17	0.65	มาก	3.64	0.49	มาก	4.04	0.70	มาก	3.66	0.51	มาก	3.66	0.65	มาก

เรื่องที่พิจารณา	กลุ่มที่ 1			กลุ่มที่ 2			กลุ่มที่ 3			กลุ่มที่ 4			กลุ่มที่ 5			สรุป		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
4. การเรียนรู้เรื่องการ ทำอาหารที่บ้านช่วย ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดสำนึกรักใน ท้องถิ่น	4.34	0.77	มาก	4.11	0.85	มาก	4.08	0.84	มาก	3.16	0.40	ปาน กลาง	3.83	0.83	มาก	4.06	0.84	มาก
5. การเรียนรู้เรื่องการ ทำอาหารที่บ้านเป็น เพื่อการสืบสาน วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.17	0.65	มาก	4.35	0.49	มาก	3.91	0.84	มาก	3.66	1.03	มาก	4.16	0.71	มาก	4.09	0.73	มาก
6. ความต้องการใน การพัฒนา กระบวนการทำงาน ของนักเรียน	4.39	0.72	มาก	4.23	0.83	มาก	4.00	0.85	มาก	3.33	0.81	กลาง	4.00	1.04	มาก	4.11	0.86	มาก

เรื่องที่พิจารณา	กลุ่มที่ 1			กลุ่มที่ 2			กลุ่มที่ 3			กลุ่มที่ 4			กลุ่มที่ 5			สรุป		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
7. การเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น	4.43	0.66	มาก	4.11	0.60	มาก	4.13	0.81	มาก	3.83	0.40	มาก	4.08	0.99	มาก	4.18	0.74	มาก
8. กระบวนการทำงานที่ดีช่วยให้ผู้เรียนทำงานสำเร็จได้เร็วและงานที่ได้มีคุณภาพดี	4.47	0.73	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด	4.30	0.63	มาก	5.00	0.00	มากที่สุด	4.41	0.66	มาก	4.51	0.63	มากที่สุด
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการทำงานให้กับนักเรียน	4.04	0.63	มาก	4.23	0.66	มาก	3.73	0.68	มาก	3.66	0.51	มาก	3.83	0.71	มาก	3.93	0.67	มาก

เรื่องที่พิจารณา	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		สรุป				
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ			
10. การให้ชุมชนมีส่วนรวมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนช่วยให้เกิดความสัมพันธอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน	4.40	0.70	มาก	4.30	0.70	มาก	3.83	0.75	มาก	4.00	0.95	มาก	4.13	0.77	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 รายการ คือ ความต้องการในการพัฒนาของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 มีความต้องการอยู่ในระดับมากจำนวน 9 รายการ คือ การเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนรู้เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านเป็นการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดสำนึกรักในท้องถิ่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมและพัฒนากระบวนการทำงานให้กับนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมและพัฒนากระบวนการทำงานให้กับนักเรียน และ การจัดการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.18, 4.13, 4.12, 4.11, 4.09, 4.06, 4.00 3.93 และ 3.91 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่มมีความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก

### 1.3 การได้มาซึ่งความต้องการเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ได้มาโดยผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้น ไปสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว แล้วนำแบบสำรวจ ความต้องการในการกลับมาวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมี จำนวน 6 เรื่อง คือ

1) เรื่องการทำอ่อมเนื้อ 2) เรื่องการทำข้าวหลาม 3) เรื่อง การทำขนมจีน 4) เรื่องการทำ  
ไก่ย่าง 5) เรื่องการทำปลา ร้าบอง และ 6) เรื่องการทำต้มปลา ผลจาก การวิเคราะห์ข้อมูล สรุป  
ได้ดังตาราง

ตารางที่ 4 ความถี่ ร้อยละของความต้องการเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา  
กระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้

เรื่อง	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		สรุป	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การทำอ่อม เนื้อ	1	4.3	0	0	2	8.7	0	0	0	0	3	3.70
การทำข้าว หลาม	13	56.6	13	76.5	13	56.6	5	83.3	8	66.6	52	64.20
การทำ ขนมจีน	2	8.7	2	11.7	2	8.7	1	16.7	2	16.7	9	11.11
การทำไก่ ย่าง	4	17.4	1	5.9	3	13	0	0	2	16.7	10	12.35
การทำปลา ร้าบอง	2	8.7	1	5.9	2	8.7	0	0	0	0	5	6.17
การทำต้ม ปลา	1	4.3	0	0	1	4.3	0	0	0	0	2	2.50

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสำรวจความต้องการใน  
การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยการจัดการความรู้ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5  
กลุ่ม จำนวน 81 คน เกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการ  
ทำงานของนักเรียนโดยใช้ การจัดการความรู้ พบว่า

กลุ่มที่ 1 เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการทำไถ่อย่าง การทำขนมจีน การทำปลาข้าวของ การทำอ่อมเนื้อ และการทำต้มปลา คิดเป็นร้อยละ 56.60, 17.40, 8.70 8.70, 4.30 และ 4.30 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการทำขนมจีน การทำ ไถ่อย่าง การทำปลาข้าวของ การทำอ่อมเนื้อ และการทำต้มปลา คิดเป็นร้อยละ 76.50, 76.50, 5.90, 5.90, 0 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการทำไถ่อย่าง การทำอ่อมเนื้อ การทำขนมจีน การทำปลาข้าวของ และการทำต้มปลา คิดเป็นร้อยละ 5.60, 13.00, 8.70 8.70, 8.70 และ 4.30 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 4 เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการทำขนมจีน การทำไถ่อย่าง การทำปลาข้าวของ การทำอ่อมเนื้อ และการทำต้มปลา คิดเป็นร้อยละ 83.30, 16.70, 0, 0, 0 และ 0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 5 เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการทำขนมจีน การทำ ไถ่อย่าง การทำปลาข้าวของ การทำอ่อมเนื้อ และการทำต้มปลา คิดเป็นร้อยละ 66.60, 16.70, 16.70, 0, 0 และ 0 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม มีความต้องการให้นำเรื่อง การทำข้าวหลามมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยจัดการจัดการความรู้ในครั้งนี้ โดยมีผู้เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด คือมีผู้เลือก จำนวน 52 คน จากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20

#### 1.4 การได้มาซึ่งข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ได้มาจากการวิเคราะห์แบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยจัดการจัดการความรู้ ตอนที่ 4 ซึ่งเป็นแบบสำรวจแบบปลายเปิด พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบไปด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่ม คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พอสรุปโดยรวมได้ดังนี้ คือ 1) ควรเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นผู้จิตสาธารณะเป็นผู้ ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะ นำมาสอนจริง 3) ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติมาก ๆ 4) การกำหนดเวลาในการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ควรให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ 5) การจัดกิจกรรมการสาธิตทุกครั้งต้องกำหนดขั้นตอนนี้ชัดเจนเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความสับสน 6) ควรให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องการทำอาหารพื้นเมืองในเรื่องอื่นด้วยเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายให้คงอยู่สืบไป 7) ควรจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานในทุกชั้นเรียนเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพของนักเรียนต่อไป และ 8) ครูต้องสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้ นักเรียนเคารพเชื่อฟังภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว พบว่า ส่วนรวมมีความต้องการให้พัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากต้องการให้นำเรื่องการทำข้าวหลามมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและครูเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ในครั้งนี้

## 2. การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

จากการศึกษาแนวคิดของการจัดการความรู้ทำให้พบว่า การจัดการความรู้เป็นเรื่องมีอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนางาน ภายใต้การสร้างกลไกให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่มีพื้นฐานอยู่ที่การให้คุณค่าแก่ความรู้ในตัวตนทุกคน พัฒนาความเข้มแข็งของสังคมส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีประสิทธิภาพ เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนแล้ว เห็นได้ว่าครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ใดโดยลำพัง จำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น การยืนยันข้อมูลจากแบบสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันในอันที่จะนำไปสู่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ต่อไป ดังนี้



## 2.1 การจัดการสหชนทนากลุ่ม ดำเนินการดังนี้

### 2.1.1 การเลือกสมาชิกสหชนทนากลุ่ม

1) การเลือกตัวแทนนักเรียน เลือกโดยการสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ว่าเห็นสมควรให้ใครเป็นตัวแทนนักเรียนในการเข้าร่วมวงสนทนาในครั้งนี้ ผู้ที่ถูกเสนอชื่อมากที่สุดคือเด็กชายธนพงษ์ สอนจำปา รองลงมาคือเด็กหญิงสารินี คุ่มไพฑูลย์ ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนทั้งสองคนเป็นตัวแทนนักเรียนเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

2) การเลือกตัวแทนครู เลือกโดยการสอบถามผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว จำนวน 17 คน ว่าเห็นสมควรให้ใครเป็นตัวแทนครูในการเข้าร่วมวงสนทนาในครั้งนี้ ผู้ที่ถูกเสนอชื่อมากที่สุดคือ นางจำเนียร อิศสระวิสุทธิ และรองลงมาคือ นายสุรจิตร ทุมโนน้อย ผู้วิจัยจึงเลือกคุณครูทั้งสองท่านเป็นตัวแทนครูเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

3) การเลือกตัวแทนผู้ปกครอง เลือกโดยการสอบถามผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ว่าเห็นสมควรให้ใครเป็นตัวแทนของผู้ปกครองในการเข้าร่วมวงสนทนาในครั้งนี้ ผู้ที่ถูกเสนอชื่อมากที่สุดคือ นายสุทัศน์ คุ่มไพฑูลย์ รองลงมาคือ นายชาติร คำเลิศ ผู้วิจัยจึงเลือกทั้งสองท่านเป็นตัวแทนผู้ปกครองเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

4) การเลือกตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว เลือกโดยการสอบถามคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว จำนวน 12 ท่าน ว่าเห็นสมควรให้ใครเป็นตัวแทนของคณะกรรมการสถานศึกษาในการเข้าร่วมวงสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้ที่ถูกเสนอชื่อมากที่สุดคือ นายวรวิทย์ ตากเจริญ รองลงมาคือ นายสมชาย โพธิ์พยัคฆ์ ผู้วิจัยจึงเลือกทั้งสองท่านเป็นตัวแทนของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเป็นผู้ร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

5) การเลือกตัวแทนภูมิปัญญาท้องถิ่น เลือกโดยการสอบถามภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 ท่าน ว่าเห็นสมควรให้ใครเป็นตัวแทนของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเข้าร่วมวงสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้ที่ถูกเสนอชื่อมากที่สุดคือ นายสมัย แสงสุคติ รองลงมาคือ นายประสิทธิ์ สุทธสาร ผู้วิจัยจึงเลือกทั้งสองท่านเป็นตัวแทนของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นผู้ร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

2.1.2 ประสานงานกับพระมหาประภิต จิตญาโณ เจ้าอาวาสวัดโสมนัส บ้านหนองสนม ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้วัดเป็นสถานที่ในการจัดการสนทนากลุ่ม

2.1.3 นัดหมายจัดการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 1 เดือน กรกฎาคม พ.ศ 2552 ตั้งแต่เวลา 09.00 น.ถึงเวลา 11.00 น.

2.1.4 เตรียมทีมงานโดยมี นายทองม้วน ป็องชารี เป็นผู้จัดบันทึก นายชัยณรงค์ ภูมิศรีจันทร์ เป็นผู้บริการทั่วไป สื่ออุปกรณ์ ประกอบด้วยกระดาษชาร์ด ปากกาเคมี เทปบันทึกเสียง และการเตรียมสถานที่โดยจัดเก้าอี้สำหรับนั่งสนทนาเป็นรูปครึ่งวงกลมที่บริเวณลานไผ่ ภายในบริเวณ วัดโสมนัสบ้านหนองสนม

2.1.5 เมื่อถึงวัน เวลา ที่นัดหมายผู้วิจัยและทีมงานได้เตรียมสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเตรียมรอสมาชิกผู้ร่วมสนทนา พอสมาชิกที่จะร่วมสนทนาบางส่วนมาถึง ผู้วิจัยและทีมงานได้ทักทายต้อนรับจัดหาน้ำให้ดื่ม และของว่างรับรอง สนทนาพูดคุยด้วยความเป็นกันเอง เมื่อสมาชิกที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มมาพร้อมกันเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้แนะนำตนเองและทีมงานให้สมาชิกในวงสนทนาได้รับทราบ

2.1.6 ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยและจุดมุ่งหมายในการสนทนากลุ่มให้สมาชิกในวงสนทนาได้รับทราบ

2.1.7 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ให้สมาชิกในวงสนทนาทุกคนได้รับทราบ ดังนี้

1) ผลการสรุปความต้องการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว พบผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ว่ามีความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก

2) ผลการสรุปความต้องการเรื่องที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่ม

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว เมื่อรวมทั้ง 5 กลุ่มแล้ว พบว่า มีผู้เลือกเรื่องการทำข้าวหลามมากที่สุด คือ มีผู้เลือก 52 คนจาก 81 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20 แสดงว่าส่วนใหญ่มีความต้องการให้นำเรื่องการทำข้าวหลามมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยการใช้การจัดการความรู้ในครั้งนี้

2.1.8 สมาชิกในวงสนทนากลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายอย่างกว้างขวาง สดท้ายได้ลงความเห็นรวมกันว่าให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยการใช้การจัดการความรู้ โดยผ่านกิจกรรมการทำอาหารที่บ้านเรื่องการทำข้าวหลาม ซึ่งเป็นเรื่องที่ตรงกับบริบทชุมชนของเราเพราะชาวบ้านหนองสนมทำข้าวหลามขายอยู่แล้ว และข้าวหลามยังเป็นสินค้า OTOP ของตำบลก้ามปู ด้วยคนส่วนมากจึงต้องการให้นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ตามที่ได้สำรวจความต้องการมาแล้ว และตกลงว่าให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.9 นายชาติร์ กำภัก เสนอว่า “ควรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำข้าวหลาม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นครูภูมิปัญญาที่จะสอนการทำข้าวหลามให้กับนักเรียนไว้เลย” ในวงสนทนาได้ปรึกษาหารือกันว่า ประเด็นแรกต้องกำหนดก่อนว่าจะใช้ ครูภูมิปัญญาที่คนจึงจะเหมาะสม สมาชิกในวงสนทนามีความเห็นตรงกันว่า สมควรใช้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน

2.1.10 ผู้วิจัยจึงได้เสนอวิธีการเลือกครูภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้วิธีการถามสมาชิกในวงสนทนาที่ละคนว่าเห็นสมควรให้ใครเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเรื่องการทำข้าวหลาม ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และได้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะเป็นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้คือ นายสมชัย แสงสุคติ นายประสิทธิ์ สุทธิสาร และนางหอมเนียร แสงสุคติ

2.1.11 นายสุรจิตร ทุมโนน้อยได้เสนอข้อปรึกษาต่อวงสนทนาว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะใดจึงจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนอย่างสูงสุด นายประสิทธิ์ สุทธิสาร เสนอว่าควรกำหนดการสอนเป็นช่วง ๆ หรือเป็นตอน ๆ ไป นายวรวิทย์ ลาภเจริญ ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเคยเป็นข้าราชการครูที่โรงเรียนบ้าน หนองสนมคอนตัวมาก่อนได้เสนอว่าควรให้จัดแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้จะดีหรือไม่ จากนั้นก็ได้อธิบายวิธีการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ให้สมาชิกในวงสนทนาได้ฟัง ทุกคนเห็นด้วยกับการจัดในรูปแบบการแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ นายสมชัย แสงสุคติ ได้เสนอว่า “ควรแบ่งฐานการเรียนรู้ออกเป็น 5 ฐานคือ ฐานที่ 1. เรื่อง ไม้ไผ่ในท้องถิ่น

ฐานที่ 2. เรื่องการตัดไม้ไผ่เพื่อทำกระบอกร้าข้าวหลาม ฐานที่ 3. เรื่องสูตรและเครื่องปรุงในการทำข้าวหลาม ฐานที่ 4. เรื่องการสาธิตการทำข้าวหลาม และฐานที่ 5 เรื่องการปฏิบัติการการทำข้าวหลาม นายประสิทธิ์ สุทธิสาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า “สมควรให้เพิ่มอีกหนึ่งฐานเพื่อความสมบูรณ์ คือฐานเรื่องประวัติความเป็นมาของการทำข้าวหลาม” สมาชิกในวงสนทนาเห็นชอบด้วย จึงได้ร่วมกันกำหนดฐานการเรียนรู้ออกเป็น 6 ฐาน ดังนี้ คือ

ฐานการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประวัติความเป็นมาของการทำข้าวหลาม

ฐานการเรียนรู้ที่ 2. เรื่องไม้ไผ่ในท้องถิ่น

ฐานการเรียนรู้ที่ 3. เรื่องการตัดไม้ไผ่เพื่อทำเป็นกระบอกร้าข้าวหลาม

ฐานการเรียนรู้ที่ 4. เรื่องสูตรและเครื่องปรุงในการทำข้าวหลาม

ฐานการเรียนรู้ที่ 5. เรื่องการสาธิตวิธีการทำข้าวหลาม

ฐานการเรียนรู้ที่ 6. เรื่องปฏิบัติการการทำข้าวหลาม

ในการจัดการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างหลากหลาย เช่น

นายวรวิทย์ ลากเจริญ กล่าวว่

“ในชุมชนบ้านเรามีผู้ความรู้ความชำนาญเรื่องการทำข้าวหลาม ซึ่งมีความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำข้าวหลามมานานจนสามารถทำเป็นอาชีพ ได้รับการยอมรับจากพี่น้องชาวบ้านทั่วไปอย่างกว้างขวางก็หลายคน เป็นเรื่องที่ดีถ้าได้ทำ”

นายสมชาย โพธิ์พยัคฆ์ กล่าวว่

“การนำภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งเป็นผู้รู้ มีความเข้าใจและได้ทำข้าวหลามมานาน มาสอนนักเรียนให้ทำข้าวหลามได้ เป็นการส่งเสริมและให้กำลังใจผู้มีความรู้ความสามารถ เห็นความสำคัญของคนแต่คนแก่ ทำให้เกิดความคิดและภูมิใจที่ลูกหลานยังเห็นความสำคัญ และยังคิดถึงความคิดของตนเอง ”

นายสุรจิตร ทุมโนน้อย กล่าวว่

“การได้ลงมือปฏิบัติจริงหรือได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับผู้รู้ จะทำให้ลูกหลานของเราเข้าใจง่าย และจำได้ไม่ลืม เขาจะนึกถึงการพูดการจา ทำทางที่เห็นขณะที่พ่อแม่พาทำงาน จะทำให้เขาจำได้ดี”

นายประสิทธิ์ สุทธิสาร กล่าวว่า

“หากโรงเรียนและชุมชนได้จัดกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ จะทำให้เกิดความผูกพัน มีความเข้าใจอันดีและสามารถให้ความร่วมมือกันได้ทุกด้าน จะทำให้งานต่างๆ บรรลุผลได้อย่างดียิ่ง”

นางจำเนียร อิศระวิสุทธิ กล่าวว่า

“โรงเรียนมีความต้องการที่จะสานความสัมพันธ์กับชุมชนและให้ความสำคัญกับพ่อแม่ พี่น้องผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องต่างๆ และยินดีที่จะร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับพี่น้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนเสมอ”

นายวรวิทย์ ตากเจริญ กล่าวว่า

“ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็เห็นดีเห็นงามกับการนำภูมิปัญญาเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนของเรา ซึ่งจะให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งในส่วนของ โรงเรียน ชุมชนและนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีอย่างยิ่ง”

เด็กชายธนพงษ์ สอนจำปา กล่าวว่า

“ถ้าพวกผมได้เรียนทำข้าวหลามกับพ่อใหญ่ แม่ใหญ่ พวกผมคงได้ความรู้เพิ่มขึ้น และคงจะสนุกมากครับ” เป็นต้น

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สรุปความเห็นจากการสนทนากลุ่มว่า ผลการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่า ให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ โดยให้นำเรื่องการทำข้าวหลามมาดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน คือ นายสมชัย แสงสุคติ นายประสิทธิ์ สุทธิสาร และนางหอมเนียร แสงสุคติ โดยจัดแบ่งฐานการเรียนรู้ออกเป็น 6 ฐาน ซึ่งสมาชิกทุกคนเห็นว่า ข้อความที่ผู้วิจัยสรุปมีความชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้กล่าวขอบคุณสมาชิกที่เข้าร่วมสนทนาทุกท่าน และยุติการสนทนากลุ่มเมื่อเวลา 11.30 น.

ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดการเรียนรู้แต่ละฐานการเรียนรู้ ดังตาราง

ตารางที่ 5 แสดงกำหนดการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

ฐานการเรียนรู้ที่	สถานที่	เวลา	วัน เดือน ปี
1	บ้านหนองสนม	9.00 น. ถึง 12.00 น.	14 กรกฎาคม 2552
2	บ้านหนองสนม	9.00 น. ถึง 12.00 น.	21 กรกฎาคม 2552
3	บ้านหนองสนม	9.00 น. ถึง 12.00 น.	28 กรกฎาคม 2552
4	บ้านหนองสนม	9.00 น. ถึง 12.00 น.	4 สิงหาคม 2552
5	บ้านหนองสนม	9.00 น. ถึง 15.00 น.	11 สิงหาคม 2552
6	บ้านหนองสนม	9.00 น. ถึง 15.00 น.	18 สิงหาคม 2552

## 2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่า สมาชิกในวงสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นร่วมกันว่าให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ โดยให้นำเรื่องการทำข้าวหลามมาดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน และให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 3 ท่าน อันประกอบด้วย นายประสิทธิ์ สุทธิสาร นายสมชัย แสงสุคติ และนางหอมเนียร แสงสุคติ ร่วมกับครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ในครั้งนี้ โดยแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการทำข้าวหลาม ออกเป็น 6 ฐานการเรียนรู้ และในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ให้ใช้การจัดการความรู้ตามแนวคิดของ โนนากะ และทาเคอุชิ เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

2.2.1 ถอดความรู้ฝังลึก โดยใช้เทคนิคเรื่องเล่าเร้าพลัง

2.2.2 การสกัดขุมความรู้

2.2.3 การสังเคราะห์แก่นความรู้

2.2.4 การทบทวนหลังการปฏิบัติ

2.2.5 การถอดบทเรียน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและครู ได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ดังตาราง

ตารางที่ 6 แสดงการใช้เครื่องมือ และการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดย  
ใช้การจัดการความรู้

เครื่องมือ	การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้
ถอดความรู้ฝังลึก โดยใช้เทคนิค เรื่องเล่าเร้าพลัง	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ลักษณะสำคัญเป็นเครื่องมือในการถอดความรู้ฝังลึก โดยใช้บทบาทภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน</li> <li>2. วัตถุประสงค์ เพื่อแบ่งปันความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นลงสู่ตัวนักเรียน</li> <li>3. กิจกรรมหลักคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เล่าสิ่งที่รู้หรือประสบการณ์ของตนให้นักเรียนฟัง นำนักเรียนลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนทนาซักถามผลที่เกิดขึ้น นักเรียนได้ความรู้ใหม่จากการฟังเรื่องเล่าและการลงมือปฏิบัติร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น</li> </ol>
การสกัดขุมความรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ลักษณะสำคัญคือ เขียนความรู้ที่ได้จากการฟังเรื่องเล่าและการปฏิบัติงาน เป็นขุมความรู้</li> <li>2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ขุมความรู้ที่เกิดจากการฟังและการปฏิบัติงาน</li> <li>3. กิจกรรมหลักคือ นักเรียนเขียนขุมความรู้ลงในกระดาษที่แจกให้</li> <li>4. ผลที่เกิดขึ้น นักเรียนได้ขุมความรู้ที่เกิดขึ้นจากการฟัง และการปฏิบัติงาน</li> </ol>
การสังเคราะห์แก่นความรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ลักษณะสำคัญคือ การนำขุมความรู้ของนักเรียนในกลุ่มนำมา รวมกันแล้วจัดเป็นขุมความรู้ใหม่</li> <li>2. วัตถุประสงค์ เพื่อหลอมรวมความรู้ที่มีลักษณะเดียวกันไว้ด้วยกัน</li> <li>3. กิจกรรมหลักคือ นักเรียนแต่ละกลุ่มหลอมรวมความรู้ที่มีลักษณะเดียวกันไว้เป็นเรื่องเดียวกัน</li> <li>4. ผลที่เกิดขึ้น นักเรียนได้ขุมความรู้ใหม่</li> </ol>

เครื่องมือ	การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้
การทบทวน หลังการปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ลักษณะสำคัญคือ เป็นการสรุปผลการเรียนรู้หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐานการเรียนรู้แล้ว</li> <li>2. วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปองค์ความรู้ และผลการปฏิบัติงานจากการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น</li> <li>3. กิจกรรมหลัก นักเรียนในกลุ่มร่วมกันสนทนาทบทวน แสดงความคิดเห็น และร่วมกันสรุป หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้แล้ว</li> <li>4. ผลที่เกิดขึ้น ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์และได้ประเมินผลการทำงานของกลุ่ม</li> </ol>
การถอดบทเรียน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ลักษณะสำคัญ คือการสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดมาเขียนเป็นแผนที่ความคิดให้ได้องค์ความรู้โดยรวมที่ถูกต้องสมบูรณ์</li> <li>2. วัตถุประสงค์ เพื่อสืบค้นความรู้โดยรวมจากการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในฐานการเรียนรู้ทั้ง 6 ฐานการเรียนรู้</li> <li>3. กิจกรรมหลัก คือการสรุปความรู้ทั้งหมดออกมาเขียนเป็นแผนที่ความคิด ให้ได้องค์ความรู้โดยรวมที่ถูกต้องสมบูรณ์</li> <li>4. ผลที่เกิดขึ้น นักเรียนได้องค์ความรู้เรื่องการทำข้าวหลาม และได้ประเมินผลการทำงานโดยภาพรวม</li> </ol>

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ซึ่งได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้โดยใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ได้กำหนดเวลาไว้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ผลการวิจัยพบว่า

#### 2.2.1. การถอดความรู้ฝังลึกโดยใช้เทคนิคเรื่องเล่าเร้าพลัง โดยให้ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นทั้ง 3 ท่านเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับการทำข้าวหลามให้นักเรียนฟัง และสาธิตการทำข้าวในแต่ละขั้นตอนให้นักเรียนดูอย่างละเอียด นำนักเรียนลงมือปฏิบัติการทำข้าวข้าวหลามในแต่ละขั้นตอน โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 ท่าน ให้คำแนะนำ



และดูแลอย่างใกล้ชิด เป็นการถอดความรู้ที่ฝังลึกจากภูมิปัญญาท้องถิ่นลงสู่นักเรียน พบว่า ผู้เล่า เล่าด้วยอารมณ์แจ่มใส มีจิตใจเป็นผู้ให้ ภาคภูมิใจในความสำเร็จที่ตนเองเล่า เล่าออกมา จากจิตใจ โดยนอกจากจะแสดงออกทางคำพูดแล้วยังแสดงออกทางหน้าตา แววตา ท่าทาง น้ำเสียง ผู้ฟัง ตั้งใจฟังอย่างตั้งใจ ผ่อนคลาย เป็นอิสระ สาทิตการทำข่าวหาลามให้นักเรียนได้เห็น ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสาธิต อธิบายให้นักเรียนฟังด้วยความกระตือรือร้น ดูแล การปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยความสนใจ มีจิตสาธารณะที่จะถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้กับ ลูกหลาน นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมทุกขั้นตอน ได้องค์ความรู้เรื่องการทำข่าวหาลาม ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิตในอนาคต แสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ให้เกียรติผู้เล่า ใช้คำถามที่แสดงถึงความสนใจและชื่นชม ในบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร มีความเอื้ออาทรระหว่างนักเรียนกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกรักในท้องถิ่น สร้างเจตคติที่ดีในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีของท้องถิ่นให้เกิดกับนักเรียนเป็นการ พัฒนาระบบการทำงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

**2.2.2. การสกัดขุมความรู้** เมื่อนักเรียนได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับการทำข่าวหาลาม และได้ลงมือปฏิบัติในแต่ละฐานแล้ว ให้นักเรียนเขียนขุมหรือประเด็นความรู้ที่ได้จากเรียนรู้ ในฐานการเรียนรู้นั้น ๆ โดยเขียน 1 แผ่น ต่อ 1 ประเด็นความรู้ นักเรียนแต่ละคนสามารถ เขียนได้หลาย ๆ แผ่น แล้วนำไปคิดที่บอร์ดของกลุ่มของตน พบว่านักเรียนทุกคนกระตือ รือร้นในการเขียนความรู้ที่ได้จากการฟังเรื่องเล่า การสาธิตและการลงมือปฏิบัติ ลงในกระดาษ ด้วยความสนใจ และสนุกสนาน เกิดการแข่งขันว่าใครจะเขียนได้มากที่สุด ทำให้ทุกคนร่วม กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความเอื้อเพื่อเพื่อน ตั้งใจทำงานและร่วมกิจกรรมด้วย ความเต็มใจเต็มความสามารถ

**2.2.3. การสังเคราะห์แก่นความรู้** เมื่อนักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ประเด็นความรู้ จากการสกัดขุมความรู้แล้วให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มนำประเด็นความรู้ที่เขียนไว้ไปรวมกัน แล้วร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นความรู้ในกระดาษแต่ละแผ่นแล้วแยกเป็นหมวดหมู่ ความรู้ใน หมวดเดียวกันให้นำไปคิดในกลุ่มเดียวกัน แล้วร่วมกันหลอมรวมความรู้ให้เป็นข้อความที่ สละสลวย ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ พบว่า นักเรียนต่างมีความกระตือรือร้นในการศึกษา ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายในการจัดหมวดหมู่ความรู้ และยอมรับฟัง เหตุผลของเพื่อน ทำให้เกิดภาวะผู้นำอย่างไม่เป็นทางการเกิดขึ้นในการขับเคลื่อนกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทของผู้นำผู้ตามที่ดีอย่างเห็นได้ชัด ทุกคนต่างร่วมกันหลอมรวมสรุป

ประเด็น เป็นข้อความที่สละสลวย นักเรียนทุกคนได้ร่วมกิจกรรมในบรรยากาศของการเรียนรู้ที่สนุกสนาน แสดงออกได้อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.2.4 การทบทวนหลังการปฏิบัติ หลังจากสังเคราะห์แก่นความรู้แล้ว ให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมสรุปองค์ความรู้จากการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ พร้อมทั้งร่วมกัน หาจุดเด่น จุดด้อยของการทำงานจากการร่วมกันปฏิบัติงานในฐานการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนา กระบวนการทำงานในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น จากนั้นให้นักเรียนนำเสนอผลงานเป็นรายกลุ่ม เสร็จแล้วให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกองค์ความรู้ที่ได้ลงในสมุดบันทึกของตนเอง จาก การทบทวนหลังการปฏิบัติ พบว่านักเรียนกล้าแสดงออก สามารถเสนอความคิดเห็นได้ อย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความตั้งใจใน การปฏิบัติงาน รับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ การปฏิบัติงานในกลุ่มมีกระบวนการทำงานที่ดี มีการวางแผนในการดำเนินงาน ทำงานเป็น ขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในแผน และสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งของตนเองและของ กลุ่มได้ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความ สุข

2.2.5 การถอดบทเรียน หลังจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครู และนักเรียนได้ ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้ง 6 ฐานการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำคณาจารย์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ครู และนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมการถอดบทเรียนในวัน 1 กันยายน พ.ศ. 2552 ณ ศาลาทรงไทยโรงเรียนบ้านหนองสนม คอนคิ้ว เวลา 09.00 น. เพื่อร่วมกันสรุปรวมองค์ ความรู้ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ทั้ง 6 ฐานการเรียนรู้แล้ว นักเรียน ครู และภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด เขียนเป็นแผนที่ ความคิด (MIND MAP) ลงบนกระดาษชาร์ตที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ เสร็จแล้วร่วมกันตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของข้อมูลและเพิ่มเติมด้วยการถามต่อเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมบูรณ์ สุดท้ายสรุป ให้เห็นภาพทั้งหมด แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดทำสมุดเล่มเล็กเรื่องการทำข้าวหลาม กลุ่มละ 1 เล่ม ผลจากการถอดบทเรียนเรื่องการทำข้าวหลาม สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้

### เรื่องการทำข้าวหลาม

ประวัติความเป็นมาการทำข้าวหลาม สมัยก่อนทำข้าวหลามเพื่อเป็นเสบียงใน การเดินทางไกล เพราะข้าวหลามสามารถเก็บได้หลายวัน ไม่บูดง่าย ข้าวก็ไม่แข็ง ไม่แฉ่งง่าย เพราะกระบอกไม้ไผ่ป้องกันการระเหยของน้ำได้ดี อีกประการหนึ่งในการเดินทางไกลหรือ

การยังชีพในป่าในบางโอกาสบางครั้งไม่มีอุปกรณ์การนั่งข้าว เช่นหวดนั่งข้าว หม้อนั่งหรืออุปกรณ์อื่นก็สามารถหลามข้าวกินแทนการนั่งข้าวเหนียวได้ ข้าวหลามสมัยก่อนใช้นั่งข้าวเปล่าใส่เฉพาะเกลือเพื่อปรุงรสไม่ได้ใส่กะทิด้วยจึงทำให้เก็บได้หลายวันในการเดินทางไกล บางครั้งไม่มีอุปกรณ์การนั่งข้าว เช่นหวดนั่งข้าว หม้อนั่งหรืออุปกรณ์อื่นก็สามารถหลามข้าวกินแทนข้าวหนึ่งได้ ต่อมาคนในท้องถิ่นนิยมทำข้าวหลามเพื่อกินเป็นของว่างมีรสชาติมันและเค็มเท่านั้น เมื่อประมาณ พ.ศ. 2518 คุณแม่ถ้วน สุทธิสาร ได้มาปรุงรสใหม่ให้มีรสหวานมันและเค็ม เป็นสูตรปัจจุบันและสามารถทำจำหน่ายเป็นสินค้าได้ ในปัจจุบันข้าวหลามบ้านหนองสนม สูตรคุณแม่ถ้วน สุทธิสาร เป็นสินค้าที่สร้างรายได้เสริมแก่ชุมชนในปีหนึ่ง ๆ เป็นเงินนับแสนบาท และยังเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลก้ามปูอีกด้วย

ไม้ไผ่ในท้องถิ่น ไม้ไผ่ในท้องถิ่นมีหลายชนิด เช่น ไผ่บ้าน ไผ่บง ไผ่เชิงไฟ ไผ่คามหวาน ไผ่ลวก ไผ่ป่า ไผ่เหลือง ไผ่เพ็ก เป็นต้น ไผ่บางชนิดก็มีหนามเช่น ไผ่บ้าน ไผ่ป่า และไผ่เหลือง บางชนิดก็ไม่มีหนามเช่นไผ่บง ไผ่เชิงไฟ ไผ่คามหวาน ไผ่รวก และไผ่เพ็ก ไผ่ที่มีลำขนาดใหญ่คือไผ่บ้าน ไผ่บง และไผ่เหลือง ไผ่ที่มีลำขนาดกลางคือไผ่เชิงไฟ และไผ่คามหวาน ส่วนไผ่ที่มีลำขนาดเล็กคือไผ่ป่าและไผ่เพ็ก ประโยชน์ของไม้ไผ่ได้แก่ ใช้ทำเครื่องจักสานเช่น ตะกร้า กระบุง กระด้ง กระช่อ เจึง กระติบข้าว หวดนั่งข้าว เ่ง เป็นต้น ใช้ทำของใช้อื่น ๆ เช่น ไม้คาน ไม้สอยผลไม้ รวดตากผ้า เป็นต้น ประโยชน์อื่น ๆ เช่นทำรั้วบ้าน ทำฝาขัดแตะ ใช้ตกแต่งสถานที่เป็นต้น

การตัดไม้ไผ่เพื่อทำเป็นกระบอกรอกข้าวหลามมีขั้นตอนดังนี้คือ

1. การเลือกลำไม้ไผ่ ต้องเลือกไม้ที่มีอายุไม่เกิน 1 ปี สังเกตได้จากผิวไม้ยังมีนวลแขนงและใบยังมีไม่มากนัก จะได้ไม้ที่มีเนื้อหนาเวลาเผาออกมาแล้วเชื่อจะสวย ลำไม้ต้องตรงมีปล้องยาวขนาดพอเหมาะ คือยาวประมาณ 30-40 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4-7 เซนติเมตร

2. การตัดไม้ไผ่เพื่อทำเป็นกระบอกรอกข้าวหลาม การตัดต้องให้ค้ำปลายไม้เป็นก้นกระบอกรอก ค้ำโคนเป็นปลายกระบอกรอกข้าวหลาม ค้ำก้นกระบอกรอกให้ตัดห่างจากข้อประมาณ 3 เซนติเมตร เมื่อได้กระบอกรอกข้าวหลามแล้วต้องนำไปตั้งไว้ในถังหรือข่งเพื่อไม่ให้กระบอกรอกข้าวหลามล้มน เพราะถ้ากระบอกรอกล้มนอาจมีสัตว์เลื้อยคลานหรือแมลงเข้ากระบอกรอกข้าวหลาม ถ้าเราไม่รู้เอากรอกข้าวลงไปเลย เวลาเผาข้าวหลามสัตว์พวกนั้นก็ตายและสุกอยู่ที่ก้นกระบอกรอก ดังนั้นจึงควรระวังเป็นอย่างยิ่ง

สูตรและเครื่องปรุงในการทำข้าวหลาม ส่วนประกอบในสูตรประกอบด้วย ข้าวสารข้าวเหนียว 4 กก. น้ำกะทิสด 3 กก. น้ำตาล 7 ชีด เกลือ 2 ชีด การผสมสูตร นำน้ำกะทิสด น้ำตาล เกลือ ผสมให้เข้ากัน แล้วนำข้าวเหนียวที่แช่น้ำไว้แล้วประมาณ 6 - 10 ชั่วโมง ( ถ้าเป็นข้าวใหม่ให้แช่ไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง ) กรอกลงในกระบอกลงแล้วจึงใส่น้ำปรุงรสที่ผสมแล้วลงไป ปิดปากกระบอกลงแล้วจึงนำไปเผา

การกรอกข้าวลงในกระบอกลงไม่ควรกรอกเต็มกระบอกลง ควรให้เหลือไว้ประมาณ 2 นิ้วเพื่อข้าวขยายตัว และเพื่อปิดฝา เมื่อกรอกข้าวแล้วให้นำน้ำปรุงรสลงไปในกระบอกลงให้พอเหมาะจะสังเกตได้จากเมื่อเอียงกระบอกลงประมาณ 45 องศา จะเห็นน้ำปรุงรสท่วมข้าวพอดี

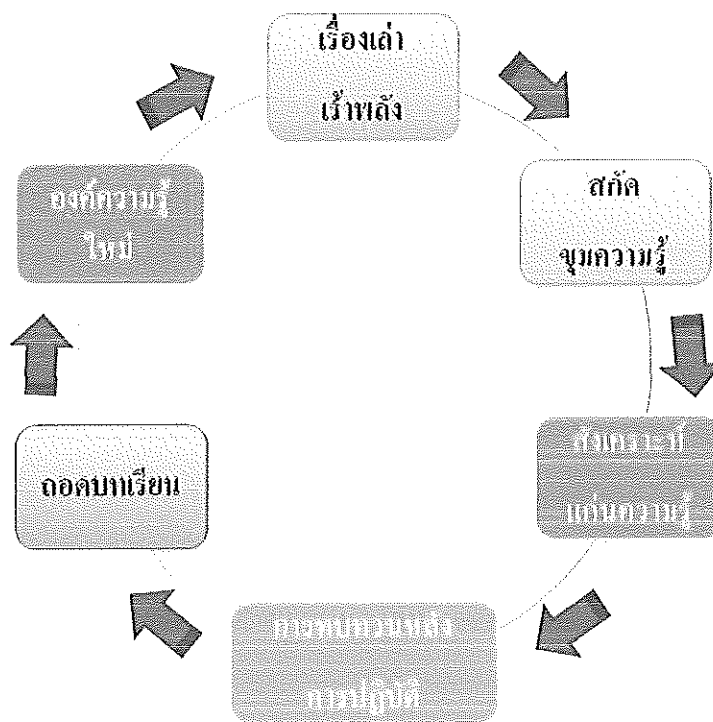
การปิดกระบอกลงข้าวหลาม ฝาปิดทำด้วยใบตองแห้ง โดยวางทับกันหลาย ๆ ชั้น แล้วพับด้านข้างเข้ากะให้พอเหมาะกับกระบอกลงจากนั้นพับครึ่งของคันทองอีกทีหนึ่ง แล้วปิดโดยยัดเข้าไปในกระบอกลงข้าวหลามประมาณ 1 นิ้ว

การเผาข้าวหลามปัจจุบันนิยมใช้ร้านที่ทำด้วยเหล็กเพราะทนไฟดีกว่าไม้คิบ ร้านทำเป็นราว 2 ด้าน ด้านหนึ่งสูงค้ำด้านหนึ่งต่ำ เพราะกระบอกลงข้าวหลามจะสูงไม่เท่ากัน การก่อไฟจะก่อยาวตามด้านยาวและก่อระหว่างกลางของร้านเพราะเราต้องวางกระบอกลงข้าวหลามทั้ง 2 ด้าน เมื่อไฟติดได้ที่เรานำกระบอกลงข้าวหลามไปวางทั้งสองด้าน และคอยหมุนกระบอกลงข้าวหลามให้ได้รับความร้อนเสมอกันทุกด้านจึงจะทำให้ข้าวสุกเสมอนำมารับประทาน

การผ่าข้าวหลาม เมื่อข้าวหลามสุกซึ่งเราจะสังเกตได้จากที่ปากกระบอกลงข้าวหลาม จะไม่มีไอน้ำออกมา เราก็นำกระบอกลงออกจากร้านเผาไปตั้งไว้ในตะกร้าก่อนรอให้อุ่น ๆ หรือเย็นจึงผ่าได้ การผ่าต้องผ่าเอาเปลือกกรอบนอกหรือเปลือกดำออกก่อน จากนั้นจึงผ่าเปลือกขาวแล้วเหลาให้บางคลึงดูจะนุ่มมือ คัดแต่งกันและปากกระบอกลงด้วยกรรไกรให้เรียบร้อยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่ ร้านเหล็ก เหล็กตีบถ่าน ฆ้องมือผ้า มีค้อได้ เขียง มีคตอก กรรไกร เป็นต้น

สรุปผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะการเรียนรู้ ทั้ง 6 ฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ พบว่านักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เรื่องการทำข้าวหลามได้อย่างครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์ และนักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นจากการใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ ใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐาน และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การสังเกต การสาธิต และการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ทำงาน วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามแผน และประเมินผลงานของตนเองได้อย่างมี

กระบวนการ ผลงานออกมาเป็นที่พอใจ นักเรียนให้มีความเคารพ และให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่างก็มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตั้งใจในการปฏิบัติงาน รับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ จากการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ทั้งหมด สามารถสรุปเป็นวงจรการจัดการเรียนรู้ได้ดังภาพ



ภาพที่ 2 วงจรการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้สำคัญในการเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

### 3. กระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ สามารถสังเคราะห์กระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ได้ดังตาราง

ตารางที่ 7 แสดงขั้นตอนของกระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

กระบวนการ	วิธีการและเครื่องมือ
1. ศึกษาความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้แบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้</li> <li>2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้</li> </ol>
2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การจัดการสนทนากลุ่ม</li> <li>2. กำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการทำข้าวหลาม</li> <li>3. กำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรม</li> <li>4. กำหนดสถานที่ในการจัดกิจกรรม</li> <li>5. กำหนดระยะเวลาในวิจัย</li> </ol>
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ถอดความรู้ฝังลึก โดยใช้เทคนิคเรื่องเล่าเร้าพลัง</li> <li>2. สก๊อคคุมความรู้</li> <li>3. สังเคราะห์แก่นความรู้</li> <li>4. ทบทวนหลังการปฏิบัติ</li> <li>5. ถอดบทเรียน</li> </ol>
4. ประเมินผลกระบวนการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้	เวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล

จากขั้นตอนกระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ทั้ง 4 ขั้นตอน อันประกอบด้วย การศึกษาสภาพความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ กระบวนการ

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ และการประเมินผลกระบวนการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 การศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ มีกิจกรรมในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ดังนี้

3.1.1 สำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มนักเรียน กลุ่มครู กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว

3.1.2 วิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้

3.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ได้ดำเนินการดังนี้

3.2.1 จัดการสนทนากลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น การยืนยันข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ และให้ข้อสรุปร่วมกันอันจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

3.2.2 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการทำข้าวหลาม โดยแบ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 6 ฐานการเรียนรู้ คือ ฐานการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประวัติความเป็นมาของการทำข้าวหลาม ฐานการเรียนรู้ที่ 2. เรื่องไม้ไผ่ในท้องถิ่น ฐานการเรียนรู้ที่ 3. เรื่องการตัดไม้ไผ่เพื่อทำเป็นกระบอกรับข้าวหลาม ฐานการเรียนรู้ที่ 4. เรื่องสูตรและเครื่องปรุงในการทำข้าวหลาม ฐานการเรียนรู้ที่ 5. เรื่องการสาธิตวิธีการทำข้าวหลาม และฐานการเรียนรู้ที่ 6. เรื่องปฏิบัติการการทำข้าวหลาม

3.2.3 กำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน และสื่ออุปกรณ์ในการทำข้าวหลาม

3.2.4 กำหนดสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือบ้านพักอาศัยของนายสมัย แสงสุคติ ในหมู่บ้านหนองสนม หมู่ที่ 4 ตำบลก้ามปู อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2.5 กำหนดระยะเวลาในการวิจัย คือภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เลือกการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

3.3.1 การถอดความรู้ฝังลึกโดยใช้เทคนิคเรื่องเล่าเร้าพลังเป็นเครื่องมือในการถอดความรู้จาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการเล่ามวลประสบการณ์ซึ่งเป็นความรู้ฝังลึกที่อยู่ในตัวคน เป็นการเปิดประเด็นในการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่เป็นกันเองท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนพบประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งจากการฟังเรื่องเล่าตลอดจนการเรียนรู้จากการสาธิต และการลงมือปฏิบัติงานจริง

3.3.2 การสกัดขุมความรู้ เป็นการจับประเด็นจากการฟังเรื่องเล่าจากภูมิปัญญาตลอดจนการเรียนรู้จากการสาธิต และการลงมือปฏิบัติงานจริง โดยความรู้ที่ได้ของนักเรียนแต่ละคนนั้น ขึ้นอยู่กับทักษะการฟัง และความสามารถในการจับประเด็น ซึ่งแต่ละคนจะเขียนขุมความรู้ออกมาในกระดาษ เขียน 1 ขุม ต่อกระดาษ 1 แผ่น ไม่จำกัดจำนวนว่าแต่ละคนจะเขียนได้กี่ขุม กี่แผ่น

3.3.3 การสังเคราะห์แก่นความรู้ ซึ่งมาจากขุมความรู้ที่ได้สกัดมาจากเรื่องเล่าของภูมิปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้จากการสาธิต และการลงมือปฏิบัติงานจริง ที่เขียนมาเป็นแผ่น ๆ จากการสกัดขุมความรู้มารวมกันไว้แล้วร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาว่า ที่เป็นประเด็นความรู้เดียวกันนำมาไว้ด้วยกัน ซึ่งจะทำได้จะทำให้สามารถจัดกลุ่มความรู้ได้ อาจจะมีขุมความรู้เดียว หรืออาจจะเป็นหลายขุมความรู้แล้วแต่จะสังเคราะห์ได้ จากนั้นจึงตั้งชื่อให้ใหม่โดยตั้งชื่อให้ครอบคลุมขุมความรู้ทั้งหมด ซึ่งจะทำได้แก่นความรู้ที่เป็นสมรรถนะของผลรวมที่ครอบคลุมขุมความรู้ทั้งหมด

3.3.4 การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน เป็นการสรุปบทเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน โดยให้นักเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วจากฐานการเรียนรู้ อีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการทบทวนเรื่องที่ได้จากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ที่ผ่านมาทั้ง 6 ฐาน เพื่อจะได้ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องทั้งเรื่องเนื้อหาสาระ และเรื่องกระบวนการทำงาน และให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ร่วมกันเขียนสรุปเป็นองค์ความรู้ลงในกระดาษที่เตรียมไว้

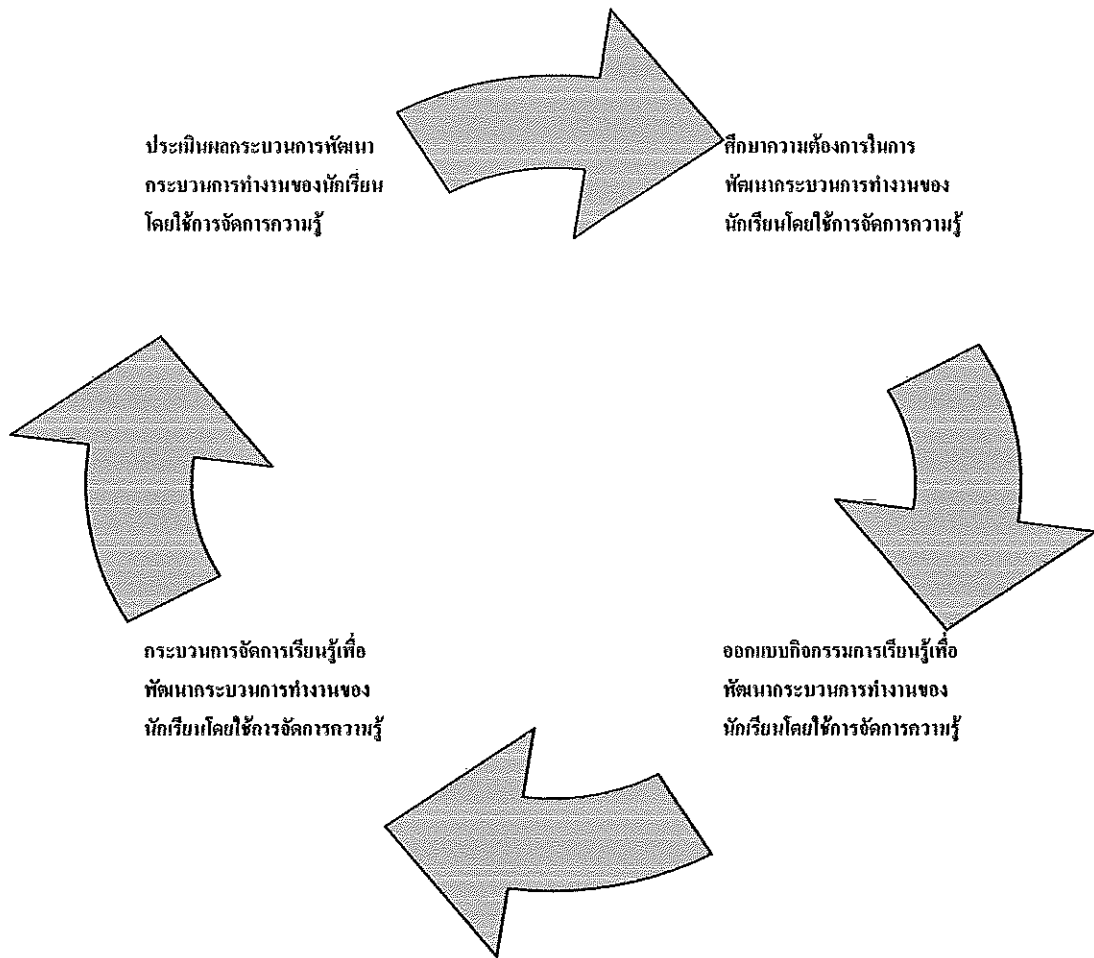


เป็นรายกลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าห้องเรียนแล้วจึงให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกผลงานของกลุ่ม ลงในสมุดจดบันทึกของตนเอง

3.3.5 การถอดบทเรียน หลังจากที่นักเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันครบทั้ง 6 ฐานการเรียนรู้แล้ว นักเรียนทุกกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันถอดบทเรียน ในวันที่ 21 สิงหาคม 2552 โดยนักเรียนได้เขียนองค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ทั้ง 6 ฐานการเรียนรู้ เป็นแผนที่ความคิด ลงบนกระดาษชาร์ตที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้ได้อธิบายความรู้เรื่องการทำข้าวหลามที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด เสร็จแล้วให้นักเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลและเพิ่มเติมด้วยการซักถามต่อเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมบูรณ์ ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมจัดทำเป็นสมุดเล่มเล็กเรื่องการทำข้าวหลามต่อไป

#### 3.4 การประเมินผลการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ในครั้ง ผู้วิจัยได้ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้วยการจัดเวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลซึ่งใช้หลักการการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยได้นำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบการนำเสนอข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว ได้ร่วมกันตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในวันที่ 1 กันยายน 2552 โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยทั้งหมด ให้สมาชิกในเวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้รับทราบ ซึ่งทุกฝ่ายต่างยอมรับและยืนยันร่วมกันว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยนำเสนอมาทั้งหมดนั้นเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องตรงตามที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจริง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 23 คน ได้รับการพัฒนากระบวนการทำงาน จนนักเรียนสามารถลงมือทำงานได้อย่างมีกระบวนการ โดยมีการวิเคราะห์งาน การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลงานของตนเอง โดยเน้นการทำงานเป็นรายกลุ่มได้จริง ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอให้สมาชิกในเวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีความถูกต้องและเป็นจริงทุกประการ



ภาพที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

#### 4. ผลที่ได้เกิดจากการใช้กระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ปรากฏดังนี้

##### 4.1 ผลที่เกิดกับนักเรียน

ในการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 23 คน ได้รับการพัฒนากระบวนการทำงาน นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีกระบวนการ คือมีการวิเคราะห์งาน การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลงานของตนเองโดยเน้นการทำงานเป็นรายกลุ่มได้จริง และนักเรียนยังเกิดคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาตรฐาน ง 1.2 มีทักษะกระบวนการทำงาน และการจัดการ การทำงานเป็นกลุ่มการแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนจะได้นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป โดยส่วนใหญ่ นักเรียนยอมรับว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยนักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ มีประสบการณ์ โดยการสืบค้น ถอดความรู้ เรื่องการทำข้าวหลาม ที่มีอยู่ในตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้องค์ความรู้ได้ลงมือปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ก่อให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อนักเรียนตามจุดหมายของหลักสูตรหลายประการ เช่น มีความสามัคคีเคารพต่อผู้ใหญ่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ความเสียสละ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถทำให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข

##### 4.2 ผลที่เกิดกับครู

ในการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ครูได้นำกระบวนการจัดการความรู้มาใช้ในการพัฒนาพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนให้ดีขึ้น ได้เปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการทำข้าวหลามให้คงอยู่สืบไป รวมทั้งได้สนับสนุน ส่งเสริมให้ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้สูงอายุในชุมชนมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ต่ออนุชนรุ่นหลัง และยังให้ครูได้พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถ่ายทอด

ความรู้ให้แก่นักเรียนแบบญาติผู้ใหญ่สอนลูกสอนหลาน มีความสนิทสนมเป็นกันเอง เอื้ออาทรซึ่งกันและกันดีมาก การถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเป็นธรรมชาติตาม เนื้อหาสาระของแต่ละฐานการเรียนรู้ ส่วนภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกคน ใช้ภาษาพื้นบ้าน (ภาษาอีสาน) เป็นสื่อในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาทุกคนมีวิธีการถ่ายทอดที่ คล้ายคลึงกันคือ นำเข้าสู่บทเรียน โดยการเล่าเรื่องที่รู้หรือประสบการณ์ของตนและสนทนา เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน สารัตถการปฏิบัติให้นักเรียนใช้การสังเกตเป็นหลักใน การเรียนรู้ จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นดูแลอย่างใกล้ชิด มีการฝึกแบบ ตัวต่อตัว เรียนรู้จากสถานการณ์จริง มีการแลกเปลี่ยนระหว่างนักเรียนกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และนักเรียนกับนักเรียน ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติซ้ำจนเกิดความเข้าใจในแต่ละขั้นตอน การประเมินผล เป็นการประเมินจากสภาพที่แท้จริง นักเรียนต้องแสดงผลการปฏิบัติให้เห็น จนเป็นที่พอใจของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงจะถือว่าผ่านการประเมิน แล้วจึงจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ต่อไป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อครูเป็นอย่างยิ่ง และยังได้ กระบวนการใน การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยการจัดการความรู้ 4 ขั้นตอนคือดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ขั้น ที่ 2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการ ความรู้ ขั้นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การ จัดการความรู้ และขั้นที่ 4 ประเมินผลกระบวนการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดย ใช้การจัดการความรู้

#### 4.3 ผลที่เกิดกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้มี โอกาสได้ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการได้จัด กิจกรรมการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเอง พอใจในตนเองที่ทำให้ ผู้อื่นเข้าใจได้ พอใจในการได้ช่วยเหลือผู้เรียน ภูมิใจในความสำเร็จของตน ภาคภูมิใจที่ได้รับ การยอมรับจากเพื่อนและสังคม สามารถปรับตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการ รวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ของภูมิปัญญาในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต